

УДК 349.6+349.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.2.7>

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Куренда С. В.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID: 0009-0004-9614-4013

Куренда С.В. Сучасні методологічні та методичні проблеми дослідження правового регулювання відносин щодо використання та охорони водних ресурсів.

У статті розглядаються сучасні методологічні та методичні проблеми дослідження правового регулювання відносин з використання та охорони водних ресурсів.

Визначається міцний взаємозв'язок між використанням та охороною водних ресурсів, який підкреслює не просто поєднання, а власне взаємовплив обох процесів, за якого використання є можливим лише за належної охорони відповідних об'єктів, внаслідок чого саме використання набуває характеристик охорони через якості «раціональності», «ефективності», «достатності» тощо, у їх різних комбінаціях у конкретних випадках або ж охорона окреслює межі і визначає характер використання.

Встановлюється, що еколого-правове дослідження використання та охорони водних ресурсів може проводитися на двох основних рівнях, що, своєю чергою, окреслює можливу методологію аналізу відповідної конструкції, а тому і варіації методик наукового пошуку, присвяченого цій проблемі. Ними виступає термінологічний та сутнісний. При цьому розмежування окреслених рівнів осмислення визначається у тому числі обставинами «розсинхронізації» між відповідними явищами й процесами та їх термінологічними відповідниками, а також випадками різночитань положень природоресурсного законодавства у ході правозастосування та правореалізації.

Формується висновок, що одним з найбільш ефективних методів дослідження проблеми використання та охорони водних ресурсів може виступати системний метод, що, охоплюючи сутнісно-термінологічні аспекти проблеми, передбачає комплексний розгляд як відповідної термінології водного законодавства, так і природи позначуваних нею явищ та процесів.

Встановлюється, що структурно-функціональний аспект використання та охорони водних ресурсів може бути розкритий на платформі «юридичного механізму», яка лише відносно нещодавно почала використовуватися наукою екологічного права, проте має надзвичайно високий потенціал для досягнення відповідних цілей, який був продемонстрований при її застосуванні у юридико-теоретичних, цивілістичних і навіть економічних дослідженнях.

Ключові слова: водні ресурси, вода, водні об'єкти, природокористування, використання природних ресурсів, охорона довкілля, сталий розвиток, водне законодавство, землі водного фонду.

Kurenda S.V. Modern methodological and methodological problems of research on legal regulation of relations on the use and protection of water resources.

The article deals with the current methodological and methodological issues of studying the legal regulation of relations related to the use and protection of water resources.

The author identifies a strong relationship between the use and protection of water resources which emphasizes not just a combination, but the actual mutual influence of both processes, whereby use is possible only with proper protection of the relevant objects, and as a result, the use itself acquires the characteristics of protection through the qualities of "rationality", "efficiency", "sufficiency", etc., in their various combinations in specific cases, or protection outlines the boundaries and determines the nature of use.

The author establishes that an ecological and legal study of water resources use and protection can be carried out at two main levels, which, in turn, outlines a possible methodology for analyzing the relevant construction, and therefore variations of the methods of scientific research on this issue. These are the terminological and the substantive levels. At the same time, the distinction between these levels of understanding is determined, among other things, by the circumstances of "out-of-sync" between the relevant phenomena and processes and their terminological equivalents, as well

as by cases of misinterpretation of the provisions of natural resource legislation in the course of law application and law enforcement.

It is concluded that one of the most effective methods for studying the issue of water resources use and protection may be the systemic method, which, covering the essential and terminological aspects of the issue, provides for a comprehensive consideration of both the relevant terminology of water legislation and the nature of the phenomena and processes denoted by it.

The author establishes that the structural and functional aspect of water resources use and protection can be revealed on the platform of the "legal mechanism" which has only recently begun to be used by the science of environmental law, but which has an extremely high potential for achieving the relevant goals, as demonstrated by its application in legal-theoretical, civil and even economic studies.

Key words: water resources, water, water bodies, nature management, use of natural resources, environmental protection, sustainable development, water legislation, water fund lands.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення використання та охорона водних ресурсів виступають взаємопов'язаними елементами процесу задоволення потреб фізичних та юридичних осіб за рахунок водних об'єктів.

Вода потрібна людині для забезпечення її існування, оздоровлення, задоволення естетичних потреб. Крім того, водні ресурси є важливим компонентом багатьох процесів у важкій промисловості, а для сільськогосподарського виробництва потреба у воді в умовах зміни клімату і невдач людства на шляху досягнення кліматичної нейтральності, що спричиняє зміну кліматичних поясів на усій планеті, це ще й проблема продовольчої безпеки [1, с. 84–95]. Також за рахунок водних ресурсів, водної флори та фауни забезпечується гармонізація багатьох природних процесів і, крім того, «дари» річок, озер, морів та океанів виступають важливим джерелом рідких і надзвичайно цінних для людини мікроелементів, які використовуються у медицині та косметології.

Незважаючи на те, що у межах науки природоресурсного права використання та охорона водних ресурсів завжди розглядається як єдиний блок або ж комплексна двоєдина проблема, наразі відсутнє системне і відносно широке бачення методології і методики її дослідження, тобто саме використання та охорони водних ресурсів у їх взаємозв'язку та взаємодії.

Такий стан речей може виступати перешкодою на шляху найбільш комплексного і водночас ефективного дослідження зазначеної проблеми, а тому і формування актуальних, раціональних і виважених пропозицій з вдосконалення відповідних положень чинного законодавства України.

Саме тому проблема методології та методики дослідження використання та охорони водних ресурсів повинна отримати увагу у рамках окремого розгляду, результати якого можуть виступити базою для обрання найбільш ефективних методів і формування оптимальної методики дослідження не лише використання та охорони водних ресурсів, проте також і використання та охорони інших екологічних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання та охорони водних ресурсів, а також методології та методики дослідження відповідних відносин ставала предметом наукового аналізу, зокрема таких вчених-правників як Г.В. Анісімова, Н.С. Гавриш, А.П. Гетьман, Х.А. Григор'єва, О.В. Донець, А.В. Духневич, А.С. Євстігнєєв, В.П. Жушман, В.А. Зуєв, І.В. Кирєєва, В.В. Копча, Д.В. Коробцова, Ю.А. Краснова, Т.В. Курман, Л.Л. Лепех, В.Л. Мунтян, В.В. Носік, О.В. Петришин, О.О. Рубан, К.А. Рябець, К.В. Сlepньова, Д.С. Спесівцев, А.М. Статівка, О.О. Шинкарьов, С.В. Янчук та ін.

Також окремі аспекти піднятої проблеми висвітлювалися нами на міжнародній науково-практичній конференції *«Правові аспекти агроекологічного розвитку України»*, присвяченій 100-річчю від дня народження фундатора української школи аграрного права академіка Василя Зіновійовича Янчука.

Мета статті полягає у визначенні сучасних методологічних та методичних проблем дослідження правового регулювання відносин з використання та охорони водних ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Наукове звернення до питання використання та охорони водних ресурсів дозволяє окреслити певний ряд проблем сутнісного та системного характеру, що безпосередньо визначають можливі методи та методику його дослідження.

«Воротами» у цю проблематику виступає сама термінологічна конструкція *«використання та охорона водних ресурсів»*, яка з одного боку відображає феноменологічний конструкт, тобто певну систему або ж структурний правовий феномен, а з іншого, зокрема при її у тому числі семантичному осмисленні – сприяє формуванню твердження про відсутність уніфікованого підходу до кожного з елементів відповідної конструкції.

У першу чергу, необхідно відмітити, що навіть у сучасних підручниках з екологічного права питання правового регулювання використання та охорони водних ресурсів як єдиного тематичного

блоку розглядається в якості компоненту спеціальної частини галузі права [2, с. 5]. Крім того, у межах навчального підходу провідних закладів вищої юридичної освіти питання «використання та охорони» природних ресурсів розглядаються у тому числі в якості єдиного конструкту, наприклад, у межах економіко-правового механізму [3, с. 135].

Інакше кажучи, «використання та охорона водних ресурсів» являє собою не просто термінологічну конструкцію, а феноменологічну систему, певне структурне явище, яке осмислюється у діалектичній єдності двох компонентів, якими власне виступають «виросання» та «охорона». У цьому ж отримує і відображення специфіка динаміки природних процесів, а також відповідних взаємопов'язаних між собою актів поведінки учасників правовідносин. Адже, як відомо з економічної науки, одним із драйверів розвитку цивілізації виступає закон постійно зростаючих потреб, який визначає виникнення у людини все нових потреб на підставі вже задоволених, що відбувається у тому числі в умовах обмеженості ресурсів, розвитку технологій і при цьому, як правило, тимчасової обмеженості у можливостях задовольнити такі потреби. І хоча цей закон у цілому сприяє еволюції людства, його природна і при цьому перманентна реалізація у соціумі несе безпосередню загрозу самому людству через негативний антропогенний вплив на природу. Адже нові потреби, з одного боку, вимагають використання природних ресурсів, зокрема деревини, металів, вуглецевих енергоносіїв, а також водних ресурсів, зокрема багатства річок, морів, озер, океанів тощо, а тому і більше енергії, проте, з іншого боку, нищівне використання екосистем порушує баланс, що своєю чергою, негативно впливає у тому числі на кліматичні умови на усій Планеті.

У такому випадку на водні ресурси здійснюється подвійне навантаження, адже з одного боку людина постійно потребує їх споживання для задоволення широкого діапазону побутових, виробничих, сільськогосподарських та рекреаційних потреб, а з іншого боку водні екосистеми зазнають негативного впливу у зв'язку зі зміною клімату. При цьому на додаток до цього зміна кліматичних поясів як результат підвищення температури також негативно впливає на обсяги та якість водних ресурсів. У зв'язку з цим водні ресурси перманентно перебувають під прямим і опосередкованим навантаженням і водночас негативним впливом з боку людини.

На відповідну проблему активно звертають увагу у тому числі представники економічної науки [4, с. 4], яка до недавнього часу не настільки системно та комплексно урахувала екологічні аспекти споживання природних ресурсів у межах економічних процесів, а сьогодні безпосередньо визначає екологічну спрямованість економічних систем в якості обов'язкової умови формування не просто економічної, а еколого-економічної системи, спрямованої на забезпечення збереження природи і водночас задоволення зростаючих екологічних потреб суспільства [5, с. 17].

Таким чином, між використанням та охороною природних (у тому числі водних) ресурсів існує безпосередній зв'язок, адже саме використання здане спричинити зниження якості та обсягів водних ресурсів, що є безпосереднім негативним антропогенним впливом на відповідні об'єкти, у той час як інші види діяльності здатні спричинити опосередкований негативний вплив на водні ресурси.

Своєю чергою охоронні заходи, як вбачається, спрямовуються на нейтралізацію або мінімізацію негативного антропогенного впливу на відповідні ресурси, у тому числі для забезпечення можливості їх використання.

У цьому сенсі цілком закономірно постає питання яким чином можна гармонійно поєднати використання та охорону, ураховуючи спрямованість кожного виду діяльності? Комплексну відповідь щодо цієї проблеми дає А.П. Гетьман у ході аналізу досліджень, присвячених охороні довкілля, відмічаючи виокремлення в еколого-правових дослідженнях в якості нової форми охорони природи раціональне використання природних ресурсів [6, с. 15].

За таких умов відповідна діяльність (використання водних ресурсів та їх охорона) не виступають в якості дивергентних процесів, а навпаки утворюють єдину логічну конструкцію, про що нами зазначалося вище лише у термінологічному і при цьому «пререквізитному» контексті.

Іншими словами, зазначене чітко підкреслює не просто поєднання, а власне взаємозв'язок використання та охорони водних ресурсів за якого використання є можливим лише за належної охорони відповідних об'єктів внаслідок чого саме використання набуває характеристик охорони через якості «раціональності», «ефективності», «достатності» тощо, у їх різних комбінаціях у конкретних випадках або ж охорона окреслює межі і визначає характер використання.

Але проблема полягає у тому, що як «використання», так і «охорона» водних ресурсів є з одного боку досить змістовними феноменами, а з іншого боку сутнісні зв'язки між ними наразі залишаються до кінця не розкритими у межах науки природоресурсного права. Більше того, рівень актуальності піднятого питання підвищується ще й термінологічними особливостями галузі природоресурсного права для якої, як відомо, характерне вживання терміну «природокористування» [7, с. 103] на рівні з «використанням» [8, с. 287] у скороченій формі і при цьому сама «охорона» наді-

лена сутнісними особливостями прямо детермінованими специфікою галузі, що якісно відмежовує її, наприклад, від цивільно-правової чи кримінально-правової охорони.

Як наслідок, предметом дослідження стає досить складна і при цьому функціональна конструкція, тобто сукупність засобів і актів поведінки, спрямованих на раціональне, ефективне та достатнє використання водних ресурсів, що, безумовно, піднімає проблему методології та методики її наукового аналізу, яка здатна забезпечити формування належного наукового базису для вдосконалення нормативних положень чинного законодавства, а також практики правореалізації та правозастосування.

У зв'язку з цим термінологічне на перший погляд питання виливається у сутнісну проблему методології та методики наукового пошуку. І з цього приводу у цілому слід зазначати, що проблема методології сучасних юридичних досліджень не те що не втрачає своєї актуальності, а навпаки, можна сказати, що сам зміст такої актуальності її «серцевина» постійно змінюється, надаючи їй нового забарвлення у межах перманентного високого рівня значимості відповідного питання. Це пов'язується з декількома факторами і у першу чергу з розвитком самого права, зокрема концепцій, ідей та конструкцій, з еволюцією підходів до нормопроєктування, а також з вдосконаленням практики правореалізації та правозастосування.

Право стає багатшим та якіснішим, що створює умови для виявлення нових аспектів, які можуть бути вдосконалені. На рівні галузі екологічного права одним з таких аспектів виступає, вважаємо, методологія досліджень, яка має не лише теоретичну, проте також і безпосередню практичну цінність, адже відповідні результати можуть виступити умовами для вдосконалення чинних нормативних положень законодавства.

У цілому, як відомо, методологія у широкому розумінні являє собою науку про обґрунтування наукових знань та побудови наукових систем, яка при цьому безпосередньо досліджує методи наукового аналізу правових явищ та процесів. Своєю чергою те як саме проводити дослідження, у якій послідовності і з використанням якої комбінаторики методів на кожному етапі або для розв'язання конкретного наукового питання являє собою методику наукового дослідження [9, с. 54-55]. Також можна сказати, що у розумінні наукового пошуку метод являє собою конкретний юридичний засіб, спосіб або прийом аналізу певного еколого-правового явища або процесу у той час як методика – порядок застосування методу (послідовність, комбінаторика, інтенсивність) з урахуванням предмету дослідження. І у цьому сенсі дослідження «використання та охорони водних ресурсів», вважаємо, набуває специфічних рис як у методологічному так і у методичному сенсах.

У першу чергу, як зазначає В.В. Копча, з обранням на емпіричному рівні того чи іншого методу дослідження пов'язується дилема правничої науки, яка полягає у тому, що з одного боку юридичні дослідження не можуть ігнорувати специфіку предмету аналізу (реальності права та його контексту), у той час як з іншого боку занадто широкий предмет породжує ризики виходу на ниву інших наук з якою юридична наука не завжди в змозі справитися. Хоча, як зазначає вчений, внутрішній аналіз правової системи при її розгляді ізольовано від будь-якого суспільного контексту, також залишається варіантом до якого все ще звертаються окремі дослідники [9, с. 55]. У цьому ключі слід наголосити на актуальності позиції О.П. Петришина, що на даному етапі розвитку права результативністю відзначається оцінка процесу формування методології пізнання, що приймає до уваги як наукові реформи, так і революції, що у цілому сигналізує про поступальний розвиток пізнавальних здібностей та можливостей окремих людей й суспільства у цілому, які знаходяться у перманентному русі й постійно збагачуються інноваційними ідеями. У зв'язку з цим одним з актуальних напрямків гармонізації вітчизняної юриспруденції до викликів сьогодення виступає соціалізація юридичних знань, що характеризується включенням у юридичну проблематику як предмета розгляду також і суспільства у цілому, а не лише його державної організації, зокрема в частині формування та здійснення державної влади [10, с. 76, 78].

У контексті предмету нашого дослідження це означає, що сучасний розгляд еколого-правових проблем використання та охорони водних ресурсів є неможливим лише з «внутрішньої» точки зору, тобто з точки зору «технічних» особливостей галузі екологічного права, особливо, ураховуючи інструментальну природу права у цілому, яка полягає у необхідності нормативних положень вирішувати у першу чергу соціальні питання, якими сьогодні виступають описані на початку нашого розгляду екологічні проблеми, пов'язані з використанням водних ресурсів. Проте з іншого боку, і власне «внутрішня» сторона цього питання, тобто у тому числі відповідний аспект методології та методики еколого-правового дослідження також не може бути повністю проігнорований, адже проблеми у відповідній частині можуть привести до прогалин у наукових пропозиціях з вдосконалення положень водного законодавства.

З цього приводу необхідно у цілому відмітити, що у сучасній сфері наукових пошуків набули особливого поширення лінгвістичні методи дослідження, що є цілком закономірним, зокрема у

зв'язку з характером джерел права, якими у романо-германській правовій сім'ї виступають нормативно-правові акти – у першу чергу закони, моделі поведінки на рівні положень яких фіксуються посередництвом знакової системи – мови. Зокрема, як зазначає, М.І. Любченко, основним засобом передачі інформації виступає мова, яка являє собою знакову систему, що служить засобом прояву думок, професійного спілкування юристів, засобом передачі професійної (правової) інформації. Крім того, як стверджує вчена, саме право певною мірою являє собою знакову систему, що складається з вербальних і невербальних правових знаків, які застосовуються у певному соціокультурному просторі у зв'язку з чим відображають соціально-ціннісну детермінованість такої системи [11, с. 37, 38, 39].

З цього закономірно слідує можливість використання у першу чергу, зокрема герменевтичного методу у ході еколого-правового аналізу конструкції «використання та охорона водних ресурсів». Проте, такий метод, при його автономному застосуванні, вважаємо, не може повноцінно вирішити на науковому рівні підняту проблему.

Однією з причин цьому виступає можлива у тому числі досить тривала «розсинхронізація» між моментами виокремлення у ході наукових досліджень або ж практики правореалізації чи правозастосування нових юридичних явищ та процесів та їх термінологічним оформленням (номінацією). Це явище Д.С. Кучеренко називає «запізненням», характеризуючи його як стан, за якого внаслідок зміни юридичних явищ та процесів існуюча термінологія відстає у часі у зв'язку з чим відповідні зміни отримують найменування лише згодом [12, с. 35]. Але щодо «використання та охорони водних ресурсів» зазначена проблема має дещо глибший характер, адже ці категорії є відносно усталеними. Річ у тім, що термінологія виступає переважно інструментом фіксації (оформлення) явищ та процесів правової реальності, так би мовити їх знаковим обрамленням. Хоча самі ці явища та процеси яскравим прикладом чого виступає «використання та охорона водних ресурсів» також можуть являти собою конструкції, зокрема нормативно-правові або, принаймні, наукові – результат наукової діяльності, що висвітлює співвідношення між різними елементами правової реальності, або ж саму пізнавальну діяльність у ході якої прийоми пізнання використовуються для формування відповідних конструкцій [13, с. 49].

Але у будь-якому разі еколого-правова конструкція будь-то нормативна або ж наукова в якості якої, урахувуючи зазначене, точно може розглядатися «використання та охорона водних ресурсів» має два рівні – сутнісний (елементи об'єктивної правової реальності, що перебувають у зв'язках між собою), а також лінгвістичний (термінологічний) (сукупність термінів та понять, що перебуваючи у взаємозв'язку між собою, покликані висвітлити особливості сутнісної конструкції).

Знову ж таки, як зазначає А.О. Дутко, юридичні конструкції закріплюються у законодавстві текстуальним способом, тобто посередництвом словесного виразу в тексті законів, а їх смисл виводиться шляхом логічного аналізу відповідної сукупності нормативно-правових приписів [14, с. 148]. При цьому, як справедливо стверджує М.І. Любченко, юридичний текст є одним із зовнішніх виявів ідеальної (правової) картини (картини належного) реального (фізичного) світу більше, аніж будь-який інший [11, с. 40].

Інакше кажучи, понятійно-категоріальний апарат у тому числі екологічного права міцно пов'язаний з позначуваними ним феноменами і процесами, але при цьому повної синхронізації між феноменом (процесом) і терміном може не існувати у силу описаних вище причин у зв'язку з чим один термін може позначати декілька різних феноменів або ж навпаки один феномен може позначатися декількома термінами, що у цілому не дуже добре для процесів нормотворчості, правореалізації та правозастосування, а також у цілому для правового регулювання суспільних відносин. Однак, незважаючи на це, все ж таки саме знакова система виступає основним засобом фіксації та передачі інформації, осмислення обставин правової реальності та їх номінації, а також у цілому інструментарієм, що забезпечує саму здатність ефективного здійснення правового регулювання суспільних відносин.

Саме тому у світлі зазначеного слушною є думка О. Мінченко щодо важливості використання структурно-функціонально підходу у юриспруденції, який передбачає звернення уваги у тому числі на саму досліджувану категорію в аспекті її складності та багатогранності [15, с. 209]. Крім того, сучасні вчені, серед яких у тому числі Д.С. Кучеренко, обґрунтовано відмічають актуальність питання щодо введення у методологію вітчизняної теорії і філософії права у тому числі теоретико-методологічних підходів до дослідження мови права, які отримали розвиток у рамках західної аналітичної філософії права, яка виходить, зокрема із необхідності розуміння особливостей функціонування мови як можливості досягнення нового розуміння кластичних проблем юриспруденції [12, с. 34, 36].

З урахуванням викладеного вище, «використання та охорона водних ресурсів» може бути досить ефективно досліджена на базі двох рівнів, якими виступають термінологічний та сутнісний.

Однак, ураховуючи те, що у даному разі йдеться про юридичну конструкцію або ж, принаймні, про «конструктивне» осмислення відповідних феноменів і процесу їх взаємодії, поставлене наукове завдання може бути вирішене шляхом застосування системного методу, який у сутності охоплює аналізом як тексти нормативно-правових актів, так і структурно-елементні утворення [9, с. 55-56].

Але постає питання з приводу того, на якій методико-методологічній платформі все ж таки варто будувати аналіз піднятої проблеми?

Вважаємо, що нею здатна виступити платформа «механізму» до використання якої вдаються теоретики права [16; 17; 18; 19], цивілісти [20; 21] і навіть економісти [22], проте використання якої лише набирає обертів у еколого-правових дослідженнях [23; 24].

Розгляд будь-якого механізму як сукупності правових засобів [17, с. 30; 19, с. 43; 20, с. 89; 21, с. 144; 25, с. 111] дозволяє, визначивши відповідні правові засоби у межах взаємозв'язку використання та охорони водних ресурсів, встановити як особливості взаємозв'язку між елементами відповідної діяльності, зокрема у межах функціонування механізму правового регулювання екологічних відносин щодо водних ресурсів, на різних стадіях розвитку правовідносин, так і моделі розвитку відповідних відносин у конкретних обставинах, що з наукової точки зору забезпечує чи не найбільш повний аналіз окресленого предмету дослідження у сучасних умовах.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки під викладеним вище, можна дійти декількох висновків:

1. Актуальність проблеми методології та методики правового дослідження використання та охорони водних ресурсів перебуває на досить високому рівні, що детермінується декількома обставинами з-поміж яких: малодослідженість цих аспектів окресленої тематики; відсутність уніфікованого розуміння, а також відсутність системних та комплексних наукових уявлень про взаємозв'язок між використанням та охороною водних ресурсів.

2. Еколого-правове дослідження використання та охорони водних ресурсів може проводитися на двох основних рівнях, що, своєю чергою окреслює можливу методологію аналізу відповідної конструкції, а тому і варіації методик наукового пошуку, присвяченого цій проблемі. Ними виступає термінологічний та сутнісний, що перебувають у нерозривному зв'язку у силу природи мови як знакової системи, що виступає інструментом для номінації, когнітивної фіксації, оформлення та осмислення еколого-правових явищ та процесів і передачі інформації про них.

Розмежування окреслених рівнів осмислення визначається у тому числі обставинами «розсинхронізації» між відповідними явищами й процесами та їх термінологічними відповідниками, а також випадками різночитань положень природоресурсного законодавства у ході правозастосування та правореалізації.

3. Одним з найбільш ефективних методів дослідження проблеми використання та охорони водних ресурсів може виступати системний метод, що, охоплюючи сутнісно-термінологічні аспекти проблеми, передбачає комплексний розгляд як відповідної термінології водного законодавства, так і природи позначуваних нею явищ та процесів, а також у тому числі і функціональних взаємозв'язків між відповідними явищами й процесами та між окремими елементами які утворюють такі явища або забезпечують функціонування відповідних процесів.

4. Методика дослідження проблеми використання та охорони водних ресурсів, ураховуючи викладене вище, може передбачати здійснення наукового пошуку через аналіз предмету розгляду крізь відповідні рівні пізнання, починаючи від аналізу термінологічної сторони питання до поступового заглиблення у його сутнісну основу задля встановлення характеру зв'язків між відповідними явищами та процесами, їх елементами, а також виявлення можливих термінологічних неточностей для формування науково обґрунтованих пропозицій з їх ліквідації у ході вдосконалення положень чинного водного законодавства України.

5. Структурно-функціональний аспект використання та охорони водних ресурсів може бути розкритий на платформі «юридичного механізму», яка лише відносно нещодавно почала використовуватися наукою екологічного права, проте має надзвичайно високий потенціал для досягнення відповідних цілей, який був продемонстрований при її застосуванні у юридико-теоретичних, цивілістичних і навіть економічних дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Григор'єва Х.А. Зрошення та продовольча безпека в контексті дефіциту води: правові проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2024. Вип. 83, ч. 2. С. 84–96.
2. Рябець К.А. Екологічне право України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 438 с.
3. Екологічне право: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2013. 432 с.

4. Капленко Г.В., Куліш І.М., Рахвал І.Р., Стрільчук О.А. Негативні наслідки дії закону зростання потреб та шляхи їх подолання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2022. Вип. 5 (157). С. 3–8.
5. Гук Л.П. Економічна теорія: навчальний посібник. Київ: Аграрна освіта, 2011. 118 с.
6. Гетьман А.П. Методологічні засади становлення правових основ охорони довкілля. *Право України*. 2011. № 2. С. 11–19.
7. Дейнега М. Природокористування як правова категорія: проблеми визначення і співвідношення із суміжними поняттями. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 103–107.
8. Кирєєва І.В., Коробцова Д.В. Використання природних ресурсів для розвитку територіальних громад. *Порівняльно-аналітичне право*: електрон. наук. фахове вид. 2020. № 1. С. 287–290. URL: <https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1-1.pdf> (дата звернення: 25.04.2025).
9. Копча В.В. Методологія дослідження правового явища: поняття, структура, інструментарій. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 54–58.
10. Петришин О.В. Право як соціальне явище: особливості юридичного підходу. *Проблеми філософії права*. 2006–2007. Т. IV-V. С. 73–83.
11. Любченко М. Мова і право: питання співвідношення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 2 (81). С. 36–44.
12. Кучеренко Д.С. Правничі поняття і термінологія у методології юридичної науки. *Вісник запорізького національного університету. Серія Юридичні науки*. 2017. № 2. С. 30–38.
13. Духневич А.В., Спесівцев Д.С. Особливості застосування концепції юридичної конструкції до юридичного складу. *Історико-правовий часопис*. 2022. № 1 (18). С. 46–54.
14. Дутко А.О. Конструктивні особливості цивільно-правового договору. *Митна справа*. 2013. № 3 (87), ч. 2, кн. 2. С. 144–149.
15. Мінченко О. Лінгвістичний аспект у правовому пізнанні. *Підприємництво, господарство та право*. 2018. № 5. С. 209–213.
16. Кривицький Ю.В. Механізм правового регулювання в сучасній теорії права. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 74–79.
17. Зінченко О.В. Теоретико-правова природа декотрих видів юридичних конструкцій. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 28–31.
18. Лепех Л.Л. Зміст та особливості категорії «правове регулювання». *Митна справа*. 2013. № 5 (89), ч. 2, кн. 2. С. 314–321.
19. Куракін О.М. Структура механізму правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 35, ч. 2, т. 1. С. 41–44.
20. Рубан О.О. Поняття механізму компенсації майнових та немайнових втрат учасників цивільних правовідносин. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 2. С. 85–91.
21. Калашник О.М. Механізм правового регулювання цивільних відносин як об'єкт наукових досліджень: генеза та сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (14). С. 136–149.
22. Літвінов О.С., Капалан С.М. Сутність та види механізмів в економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 6 (11). С. 146–149.
23. Гетьман А.П. Організаційно-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища. *Проблеми законності*. Харків, 2014. Вип. 125. С. 119–128.
24. Шинкарьов О.О. Особливості правового механізму реалізації екологічних обов'язків громадян в Україні (теоретичний аспект). *Пробл. законності*. Харків, 2015. № 129. С. 163–170.
25. Мазур В.В. Механізм цивільно-правового регулювання: теоретико-методологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. Вип. 36, т. 1. С. 108–113.